

Дастурамали Шакли № 2 - молия, семоҳа - солона “Ҳисобот дар бораи таркиби дороиҳои корхона (ташкилот)”

(аз рӯи СБҲМ, (МСФО))

«Ҳисобот дар бораи таркиби дороиҳои корхона (ташкилот)»

Ҳамаи субъектҳои хоҷагидор, сарфи назар аз шакли моликият, яъне ҳамаи шахсони ҳуқуқӣ, тарози (баланси) мустақил доранду аз фаъолияти хоҷагидорӣ ва тижоратӣ даромад мегиранд ҳисоботро тартиб медиҳанд ва пешниҳод менамоянд.

Тамоми нишондиҳандаҳои ҳисоботи омӯрӣ бо нишондиҳандаҳои тарози (баланси) муҳосибии тибқи “Пешниҳодҳои методологии оид ба истифодаи стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботҳои молиявӣ” қисми 1, с.2009 оварда шудааст мувофиқат мекунанд, ҳамин дастурамал ба таври мухтасар аз дастурамали тасдиқ кардаи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оварда шудааст.

Фасли 1. Дороиҳо.

Дороиҳо – ин захираҳои иқтисодие мебошад, ки таҳти назорати корхона қарор дошта, дар натиҷаи рӯйдодҳои давраи гузашта пайдо гардидаанд ва корхона аз онҳо дар оянда интизори гирифтани даромадҳои иқтисодиро дорад.

I.A.Дороиҳои кӯтоҳмуддат (гардон)

Дороиҳои кӯтоҳмуддат (гардон) – ин дороиҳои мебошанд, ки эҳтимолияти ба маблағи пулӣ мубадалшавиро доранд, ё ин ки дар давраи гардиши мӯътадили амалиётҳои корхона ва ё дар давоми 12 моҳ аз аввали санаи ҳисоботӣ таҳти истифода қарор мегиранд.

Сатри 010 «Воситаҳои пулӣ дар хазина»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби 10100 «Воситаҳои пулӣ дар хазина», аз он ҷумла мавҷудият ва ҳаракати воситаҳои пулии нақд бо асъори миллий ва хориҷӣ, ҳуҷжатҳои пулӣ, инчунин воситаҳои пулие, ки барои нигоҳдорӣ дар сейфи бонкҳо гузошта шудаанд, дигар амонатҳо, ҳамчунин ба хазина ворид шудани чекҳо аз тарафи мизочон, маблағҳои гузаронидашудаи бонкӣ, марқаҳои пардохтҳои давлатӣ ва дигар ҳуҷжатҳои пулиро, ки корхона ҳуқуқи идоракунии онҳоро доро мебошад, инъикос менамояд.

Ба санаи ҳисоботӣ бақияи ҳисоби 10120 «Маблағҳои пулӣ бо асъори хориҷӣ» аз рӯи қурби расмӣ баҳисобгирии Бонки миллии Тоҷикистон (БМТ) дар рӯзи гузаронидани амалиёт бо асъори миллий азнав ҳисоб карда шуда, нишон дода мешавад.

Сатри мазкур маҷмӯи бақияи гурӯҳи ҳисоби 10100 «Маблағҳои пулӣ дар хазина» (10110, 10120, 10130, 10140) – ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри 020 «Воситаҳои пулӣ дар бонк»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби 10200 «Воситаҳои пулӣ дар бонк» дар ҳисобҳои бонкии кушодашуда дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва

берун аз он бо асъори миллий ва хориҷӣ, аз он ҷумла маблағҳои пулии дар роҳбуда, маблағҳои аз рӯи ҳуҷҷатҳои ҳазинавӣ (инкассатсия) гирифташуда, вале ба санаи ҳисоботӣ ба суратҳисобҳои интиқол дода нашуда инъикос менамояд. Дар санаи ҳисоботӣ бақияи ҳисобҳои 10220 «Ҳисобҳои бо асъори хориҷӣ дар бонкҳои маҳаллӣ» ва 10230 «Ҳисобҳои дар бонкҳои хориҷӣ», ки бо асъори хориҷӣ инъикос ёфтаанд, аз рӯи қурби Бонки миллии Тоҷикистон бо асъори миллий ҳисоб карда мешаванд.

Дар сатри мазкур бақияи гурӯҳи ҳисоби 10200 «Маблағҳои пулӣ дар бонк» (10210, 10220, 10230, 10240, 10250) аз рӯи ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ҷамъбаст мегардад.

Сатри 030 «Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат»

Дар ин сатри ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби 10300 «Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат», ки муҳлати баргардонияшон на зиёда аз 1 солро дар бар мегирад, масалан, ба монанди ҳиссагузорӣ дар шакли қоғазҳои қиматноки қарзӣ ва ҳиссаӣ, воситаҳои молиявӣ ҳосилшуда (фյучерсӣ, форвардӣ, опсионӣ ва своп-шартномаҳо), ҳамчунин қарзҳо ва вомҳои аз тарафи субъект пешниҳодшаванда ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Баҳодиҳии сармоягузорӣ аз рӯи ҳисоби 10300 «Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат» вобаста ба категорияҳои сармоягузорӣ, ки СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» пешбинӣ намудааст, гузаронида мешавад. Дороиҳои молиявӣ, ки барои тиҷорат таъин гардидаанд, мувофиқи СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» бояд ҳамчун сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат ба ҳисоб гирифта шаванд.

Дар сатри мазкур бақияи гурӯҳи ҳисоби 10300 «Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат» (10310, 10320, 10330, 10340, 10350, 10360) аз рӯи ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ҷамъбаст мегардад.

Сатри 040 «Қарздории дебитории тичоратӣ»

Дар ин сатри ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби давраи ҳисоботӣ оиди қарздории дебитории тичоратӣ, яъне қарздорие, ки ҳангоми фуруши молҳо ва пешниҳоди хизматҳо ба қарз пайдо гардида ва барои пардохт дар давоми 1 соли баъди давраи ҳисоботӣ пешбинӣ карда шудааст, инъикос карда мешавад. Мувофиқи СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» қарздории дебитории кӯтоҳмуддат дар пешниҳоди ҳисоботҳои молиявӣ бо арзиши аввалае, ки дар шартнома бо назардошти тарҳи баҳодихии зарар аз қарздории беэътимод (ҳисоби 10430) нишон дода шудааст, бояд пешниҳод карда шавад.

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 10400 «Қарздории дебитории тичоратӣ» (10410,10420 бо тарҳи ҳисоби 10430 «Захираҳо аз рӯи қарзҳои беэътимод») - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ҷамъбаст менамояд.

Сатри 050 «Дигар қарздории дебиторӣ»

Дар ин сатри ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби дигар қарздориҳои дебиторӣ барои ҷамъбасти маълумотҳои қарздории дебиторие, ки аз қарздории дебитории тичоратӣ фарқ менамояд ва мӯҳлати пардохташон аз як сол зиёд нест, дарҷ карда мешавад.

Қарздории дебиторӣ аз рӯи дигар амалиётҳо ҳисробҳои зеринро дар бар мегирад: ҳисоби 10510 - «Пешпардохт ба молтаъминкунандагон», ҳисоби 10520- «Қарздории дебитории кормандон», ҳисоби 0530 ва 0540- «Андохҳои пешпардохтшуда, /подошшаванда (ҷуброншаванда)», ҳисобҳои 10550, 10560-«Ҷоизҳо ва дивидендҳо барои қабул», ҳисоби 10570 - «Қисми ҷорӣ қарздории дебитории дарозмуддат», ҳисоби 10580 -«Қарздории дебитории корхонаҳои фаръӣ (модарӣ)» , ҳисоби 10590 - «Қарздории дебиторӣ аз рӯи дигар амалиёт».

Сатри 060 «Қарздории муассисон (иштирокчиён)»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби 10600 «Қарздории муассисон (иштирокчиён) аз рӯи саҳмҳо дар сармояи оинномавӣ» дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос карда мешавад.

Сатри 070 «Захираҳои моддию молӣ»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисобҳои захираҳои моддию молиро дар охири сол нишон медиҳад, аз он ҷумла:

- бақияи ҳисоби 10710 «Молҳо» бо тарҳи бақияи ҳисоби 10719 «Изофанарҳи тичоратии амалинашуда»;
- бақияи ҳисоби 10720 «Ашъи хом ва масолеҳ», ки ашъи хом, молҳо ва молҳои нимгайёри харидашударо дарбар мегирад;
- бақияи ҳисоби 10730 «Истеҳсолоти нотамом», ки арзиши ҳақиқии хароҷотҳоро аз рӯи маҳсулотҳое, ки ба рӯзи ҳисоботдиҳӣ дар раванди истеҳсолот қарор доранд (яъне корҳое, ки алҳол сар шудаасту аммо ба рӯзи ҳисобот ба анҷом нарасидааст) ё ин ки арзиши иҷрои кор ва

хизматрасониҳое, ки ҳоло ба анҷом нарасидаанд ва бинобар ин корхона ҳоло даромадро эътироф нанамудааст, инъикос мешавад.

- бақияи ҳисоби 10740 «Маҳсулоти тайёр»;
- бақияи ҳисоби 10750 «Маҳсулоти хоҷагии қишлоқ аз дороиҳои биологӣ» - ин маҳсулотҳои хоҷагии қишлоқ мебошанд, ки аз дороиҳои биологӣ чамъ оварда шуда, ба корхона тааллуқ доранд ва барои фурӯш ҳамчунин барои коркарди минбаъда пешбинӣ шудаанд. Тартиби эътироф ва инъикос намудани маҳсулоти хоҷагии қишлоқ дар ҳисоботи молиявӣ мутобиқи СБҲМ (IAS) 41 «Хоҷагии қишлоқ» муайян карда мешавад;
- бақияи ҳисоби 10760 «Сӯзишворӣ»;
- бақияи ҳисоби 10770 «Қисмҳои эҳтиётӣ»
- бақияи ҳисоби 10780 «Асбобу анҷоми идоравӣ»
- бақияи ҳисоби 10790 «Дигар захираҳо»

Сатри мазкур аз чамъи бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 10700 «Захираҳои моддию молӣ» (ҳисоби 10710 то 10790) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ иборат мебошад.

Сатри 080 «Харочотҳои пешпардохтшуда»

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби харочотҳои пешпардохтшуда, яъне пешпардохтҳои пардохташудаи аз ҳисоби иҷрои кор ва хизматрасонӣ дар давраи пеш аз соли ҳисоботӣ, вале на зиёда аз 1 сол, ба монанди хизматрасонии пешпардохташуда, иҷораи пешпардохташуда, дигар пешпардохтҳо инъикос карда мешавад. Сатри мазкур дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ аз бақияи чамъшудаи гурӯҳи ҳисоби 10800 «Харочотҳои пешпардохтшуда» инъикос карда мешавад.

Сатри 090 «Дороиҳои ғайригардон барои фурӯш»

Дар сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи гурӯҳи ҳисоби 10900 «Дороиҳои ғайригардон барои фурӯш» инъикос меёбад.

Сатри 099 Чамъи қисми 1.А. «Дороиҳои кӯтоҳмуддат»

Дар сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ чамъи маблағи сатрҳои аз 010 то 090 (сатрҳои 010+020+030+040+050+060+070+080+090) инъикос меёбад.

1.Б. Дороиҳои дарозмуддат(ғайригардон)

Дороиҳои (ғайригардони) дарозмуддат – ин дороиҳое мебошанд, ки дар корхона барои истифодабарӣ дар истехсолот, ба иҷора супоридан, бо назардошти мақсадҳои маъмури истифодабарии дарозмуддат, яъне зиёда аз як сол вучуд доранд.

Сатри 100 “Воситаҳои асосӣ” – таснифот, арзёбӣ ва ошкоркунии воситаҳои асосӣ дар СБҲМ (МСФО) 16 «Воситаҳои асосӣ» муайян карда шудааст, воситаҳои асосӣ тасниф мешаванд ба:

- замин;
- бино, иншоот;
- сохтмони нотамом;
- таҷҳизоту дастгоҳҳо;

- таҷҳизоти идоравӣ;
- мебел ва асбобу анҷом;
- воситаи нақлиёт;
- ободонии қитъаҳои замин;
- ободонии моликияти ба иҷора гирифташуда (додашуда).

Сатри мазкур аз бақияҳои ҳисобҳои тарозии гуруҳи 11000 Воситаҳои асосӣ иборат аст.

Сатри 110 “Фарсудашавии ҷамъшудаи воситаҳои асосӣ” - сатри мазкур аз бақияҳои ҳисобҳои тарозии гуруҳи 11100, Фарсудашавии ҷамъшуда аз рӯи гуруҳи дахлдори воситаҳои асосӣ иборат аст.

Сатри 120 «Захираҳои табиӣ»

Дар сатри мазкур арзиши тавозунии захираҳои табиӣ корхона дар давраи ҳисоботӣ инъикос меёбад. Арзиши тавозунии захираҳои табиӣ, бақияи ҳисоби захираҳои табиӣро бо тарҳи фарсудаҷавии ҷамъшуда, дар давраи ҳисоботӣ аз рӯи намудҳои дахлдори захираҳои табиӣ инъикос менамояд.

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 11200 «Захираҳои табиӣ» (ҳисоби 11210, 11220 бо тарҳ намудани фарсудаҷавии ҷамъшудаи захираҳои табиӣ - ҳисоби 11290) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъшударо дарбар мегирад.

Сатри 130 «Дороиҳои ғайримоддӣ»

Сатри мазкур бақияи арзиши тавозунии гурӯҳи дороиҳои ғайримоддӣ корхонаро дар давраи ҳисоботӣ инъикос менамояд. Арзиши тавозунии гурӯҳи дороиҳои ғайримоддӣ, бақияи ҳисоби дороиҳои ғайримоддиро бо тарҳ намудани хурдаҷавии ҷамъшудаи давраи ҳисоботӣ аз рӯи намудҳои дахлдори дороиҳои ғайримоддӣ инъикос менамояд.

Тартиби эътироф, ифшо намудан ва баҳодиҳӣ дар СБҲМ (IAS) 38 «Дороиҳои ғайримоддӣ» муайян карда шудааст. Дороиҳои ғайримоддӣ аз рӯи намудҳои нисбатан муҳими намунавӣ ба чунин категорияҳо ҷудо карда мешаванд:

- франшиза, гудвилл, патент, нишони тичоратӣ, ҳуқуқи муаллифӣ, таъмини барномавӣ, созишномаи иҷозатномавӣ;
- дигар дороиҳои ғайримоддӣ - ин хароҷотҳои таблиғотӣ (рекламавӣ), тайёрӣ, ба кор андохтан, тадқиқот ва коркард ва ғайраҳо;
- корҳои ба итмом норасида - ин дороиҳои ғайримоддӣ таҳияшаванда, хароҷотҳо барои тадқиқот ва коркард, аз он ҷумла, ҳамаи хароҷотҳои, ки ба фаъолияти тадқиқотӣ таҳиявӣ алоқаманд мебошанд.

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи гурӯҳи ҳисобҳои 11300 «Дороиҳои ғайримоддӣ» (ҳисоби 11310 то 11370 бо тарҳи бақияи ҳисоби 11390 «Фарсудаҷавии ҷамъшудаи дороиҳои ғайримоддӣ») - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 140 «Дороиҳои биологӣ»

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби дороиҳои биологӣ дар давраи ҳисоботӣ, ки ба моликияти корхона ё ба иҷораи молиявӣ вобаста ба фаъолияти хоҷагии қишлоқ тааллуқ доранд (ҳайвонот ё растаниҳо) ба ҳисоб гирифта мешаванд. Баҳисобгирии дороиҳои биологӣ дар асоси СБҲМ (IAS) 41 «Хоҷагии қишлоқ» пеш бурда мешавад. Гурӯҳбандии дороиҳои биологӣ мувофиқи ҳисобҳои дороиҳои биологӣ хусусиятҳои асосии ба ҳам монанддошта пеш бурда мешавад, аз он ҷумла:

- ҳайвонот – (дороиҳои биологӣ истеъмолӣ);
- ҳайвонот – (дороиҳои биологӣ маҳсуловар);
- растаниҳо - (дороиҳои биологӣ истеъмолӣ);
- растаниҳои мевадиҳанда;

- дороиҳои биологии аз рӯи хароҷоти воқеӣ ба ҳисоб гирифташаванда;
- дигар дороиҳои биологӣ.

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи гурӯҳи ҳисобҳои 11400 «Дороиҳои биологӣ» (ҳисоби 11410 то 11460) - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 150 «Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул»

Дар сатри мазкур арзиши амволи ғайриманқуле, ки бо мақсади гирифтани даромад аз ҳисоби зиёдшавии арзиши сармоя нигоҳ дошта шудааст ва ҳамчунин амволи ғайриманқуле, ки бо мақсади гирифтани даромад дар шакли пардохти иҷоравӣ ба иҷораи амалиётӣ дода шудааст, инъикос карда мешавад. Сатри мазкур мувофиқи ҳисоби 11500 «Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул» аз рӯи категорияи нисбатан муҳим гурӯҳбандӣ карда шудааст, ба монанди:

- бино ва иншоот;
- таҷдиди объектҳои сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул.

Гурӯҳбандӣ, баҳодиҳӣ ва ифшо намудани сармоя ба амволи ғайриманқул дар СБҲМ (IAS) 40 «Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул» муайян карда шудааст.

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи гурӯҳи ҳисобҳои 11500 «Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул» (ҳисобҳои 11510, 11520) –ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 160 «Сармоягузориҳои дарозмӯддат»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби сармоягузориҳои дарозмӯддати гузошташударо ба санаи ҳисоботӣ, ки дар шакли воситаҳои ҳиссаӣ дар дигар корхонаҳо на барои фурӯш таъиншудаи соли ҷорӣ пешбинӣ гардидаанд, масалан, вомбаргҳои давлатӣ ва гурӯҳи (корпоративӣ) бо мӯҳлати пардохташон зиёда аз як сол, ҳиссагузориҳо ба фаъолияти мушгарақ, қарзҳо ва вомҳои дарозмӯддати додасуда, инчунин дигар дороиҳои молиявие, ки барои соҳибият зиёда аз як сол дода шудаанд, инъикос менамояд. Сармоягузориҳои дарозмӯддат вобаста ба категорияҳои муҳимият чунин гурӯҳбандӣ карда мешаванд:

- қоғазҳои қимматноки қарзӣ;
- қарзҳо, вомҳои додасуда;
- сармоягузориҳо ба корхонаҳои фаръӣ;
- сармоягузориҳо ба фаъолияти мушгарақ;
- сармоягузориҳо ба ширкатҳои мушгарақ;
- дигар сармоягузориҳои дарозмӯддат;
- дисконт (тахфифҳо) аз рӯи сармоягузориҳо;
- подош (изофанарх) аз рӯи сармоягузориҳо.

Тартиби эътироф, баҳодиҳӣ ва ифшо намудани ахборот оиди воситаҳои молиявӣ дар СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» ва дар СБҲМ (IAS) 32 «Воситаҳои молиявӣ: пешниҳоди ахборот» муайян карда шудааст.

Сармоягузорӣ ба воситаҳои молиявӣ ҳиссавӣ, ба монанди ҳиссагузорӣ ба сармояи оинномавии дигар корхонаҳо ва ба фаъолияти мушгарақ, дар ҳисоботи муттаҳидонидашудаи молиявии алоҳидаи корхона мувофиқи СБҲМ (IAS) 27 «Ҳисоботи алоҳидаи молиявии муттаҳидонидашуда» ва СБҲМ (IAS) 28 «Баҳисобгирии сармоягузориҳо дар ширкатҳои муттаҳидшуда» ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Корхона дар тавзеҳот оиди ҳисоботи молиявӣ оиди ҳар як гурӯҳ ҳиссаи иштироки сармоя ва усулҳои истифодабарӣ барои ҳисоби чунин сармоягузориҳоро ифшо намояд.

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи гурӯҳи ҳисобҳои 11600 «Сармоягузориҳои дарозмӯддат» (11610 то 11660 бо назардошти тахфиф ё барзиёдие, ки дар ҳисобҳои 11661 ва 11662 инъикос гардидаанд) –ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 170 «Талаботҳои андозии тамдидӣ» (ба таъхирмондашуда).

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби андозҳои ба тамдидшудаи андоз аз Ҷоиди инъикос меёбад.Тартиби ҳисоби андоз аз Ҷоиди дар СБҲМ (IAS) 12 «Андоз аз Ҷоиди» муайян карда шудааст.

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи ҳисоби 11700 «Андозҳои ба таъхирафта» - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри 180 «Қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлат»

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлати корхона бо мӯҳлати пардохти зиёда аз як сол ба ҳисоб гирифта мешавад. Қарздорӣ дарозмӯҳлати дебиторӣ ба гурӯҳҳои зерин ҷудо карда мешаванд:

- қарздорӣ дарозмӯддати дебиторӣ харидорон ва фармоишгарон;
- векселҳои (васиқаҳои) гирифташуда;
- хароҷоти ба таъхирмондаи дарозмӯддат;
- дигар қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯддат (қарздорӣ дебиторӣ кормандон ва роҳбарият: қарздорӣ дебиторӣ корхонаҳои муттаҳидкардашуда ва ғ.).

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи ҳисоби гурӯҳи 11800 «Қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлат» - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри 190 «Дороиҳои дарозмӯддати фаъолияти қатъшуда»

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби 11900 «Дороиҳои дарозмӯддати фаъолияти қатъшуда» дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос меёбад.

Сатри 198 «Ҷамъи фасли I. Б «Дороиҳои дарозмӯддат (ғайригардон)»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъи маблағи сатрҳои аз 019 то 190 (сатрҳои 119+120+130+140+150+160+170+180+190) – ро инъикос менамояд.

Сатри «Ҷамағӣ дороиҳо (қисми I.A.+ қисми I.B.)»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ маҷмӯи маблағи сатрҳои 099 ва 198-ро инъикос менамояд.

Қисми 2. Ҷӯдадорихо

Ҷӯдадорихо – он қарзҳои корхона мебошанд, ки аз рӯйдодҳои давраи гузашта пайдо шуда, танзими он ба хароҷоти захираҳои манфиати иқтисодӣ дошта оварда мерасонад. Ҷӯдадорихо вобаста ба мӯҳлати пардохт ба кӯтоҳмуддат ва дарозмуддат гурӯҳбандӣ мешаванд.

II. А. Ҷӯдадорихои кӯтоҳмуддат

Сатри 200 «Қарздорӣ кредиторӣ тижоратӣ»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои ҷӯдадорихои кӯтоҳмуддати бо талаби қарзҳои пардохташаванда ва қисми ҷӯдадорихои дарозмуддат, ки пардохти онҳо дар давоми як сол аз санаи ҳисоботӣ дар назар дошта шудааст, инъикос менамояд.

Сатри 201 «Ҳисобҳо барои пардохт» ва 202 «Васиқаҳои кӯтоҳмуддат барои пардохт» бақияи қарзҳои кредиторӣ тижоратӣ корхонаро барои молу мавод ва хизматрасониҳои гирифташуда, воситаҳои асосии харидашуда, дороиҳои ғайримоддӣ, сармоягузориҳо ба амволи ғайриманқул, дороиҳои биологӣ, қоғазҳои қиматноки қарзӣ (васиқаҳо, вомбаргҳо) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд. Сатрҳои мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 22000 «Ҷӯдадорӣ кредиторӣ тижоратӣ» (ҳисоби 22010, 22020) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ мегарданд.

Сатри 203 «Пешпардохтҳои гирифташуда ва дигар ҳисобҳо барои пардохт» бақияи ҳисобҳои ҷӯдадорихои кӯтоҳмуддати дар натиҷаи пешпардохти харидорон ва фармоишгарон мутобиқи шартномаҳои таҳвили мол, хизматрасониҳо ва дигар ҳисобҳо барои пардохт (ҳисобҳои 22030, 22040) –ро ба санаи ҳисоботӣ инъикос менамояд.

Сатри 210 «Ҷӯдадорӣ қарздорӣ кӯтоҳмуддат»

Сатри мазкур бақияи ҷӯдадорихои кӯтоҳмуддати қарзии дар натиҷаи бо мақсади маблағгузориҳои фаъолият ҷалб намудани воситаҳои қарзӣ: қарзҳои аз бонкҳо ва дигар қарздиҳандагон бо асъори миллӣ ва хориҷӣ дар мамлакат ва берун аз хориҷи кишвар гирифташуда, қоғазҳои қиматноки қарзии баровардашуда, инчунин қисми ҷорӣ ҷӯдадорихои қарзии дарозмуддат, ки пардохти онҳо дар давоми як сол аз санаи ҳисоботӣ дар назар дошта шудааст, инъикос менамояд.

Ҷӯдадорихои кӯтоҳмуддати қарзӣ ба гурӯҳҳои зерин тақсим мешаванд:

- қарзҳо ва вомҳои бонкӣ;
- дигар қарзҳо ва вомҳо;
- қисми ҷорӣ ҷӯдадорихои дарозмуддати қарзӣ, яъне қисми

ҷӯдадорихои дарозмуддат, ки пардохти онҳо дар давоми як сол пас аз санаи ҳисоботӣ дар назар аст;

- дигар ўҳдадориҳои кӯтоҳмуддати қарзӣ, масалан, васиқаҳои кӯтоҳмуддат, вомбаргҳо, қарзҳои молу мавод ва хизматрасонии мӯҳлати пардохташон аз давраи мӯҳлати маъмули қарздиҳӣ зиёдтар ва дигар қарзҳои, ки бояд дар давоми як сол пас аз санаи ҳисоботӣ пардохт гарданд.

Сатри мазкур бақияи чамъшудаи ҳисобҳои гурӯҳи 22100 «Ўҳдадориҳои кӯтоҳмуддати қарзӣ» (Ҳисобҳои 22110 то 22140 бо назардошти тахфиф ва подоши дар ҳисобҳои 22141 ва 22142 дарҷёфта) - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри 220 «Ўҳдадориҳои кӯтоҳмуддати ҳисобкардашуда»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои ўҳдадориҳои кӯтоҳмуддати ҳисобкардашудаеро, ки ба санаи ҳисоботӣ пардохт нагардидаанд, инъикос менамояд. Ўҳдадориҳои ҳисобкардашуда вобаста ба аҳамиятнокиашон ба гурӯҳҳои зерин тақсим мешавад:

- ўҳдадориҳои ҳисобкардашуда барои пардохти молҳо ва хизматрасониҳои, ки ба корхона таҳвил карда шудаанд ё корхона ба даст овардаст; музди меҳнати ҳисобкардашуда; андоз аз даромад барои пардохт; пардохтҳои барои суғуртаи иҷтимоӣ ҳисобкардашуда; ҳаққуссаҳм барои пардохт, фоизҳои ба ўҳдадориҳои қарзӣ ва иҷораи молиявӣ ҳисобкардашуда;
- дигар хароҷотҳои ҳисобкардашуда – ин ўҳдадориҳои ҳисобкардашудаи дар боло қайднашуда, масалан, маблағҳои дар оянда барои пардохти рухсатии меҳнатӣ сарфшаванда, пардохтҳои имтиёзнok ва ғайра.

Сатри мазкур бақияи чамъшудаи ҳисобҳои гурӯҳи 22200 «Ўҳдадориҳои кӯтоҳмуддати ҳисобкардашуда» (ҳисобҳои 22210 то 22270) – ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 230 «Андозҳо барои пардохт»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби ўҳдадориҳои корхонаро оиди андозҳои ба буҷет пардохтшаванда ба давраи ҳисоботӣ инъикос менамояд. Тартиби ҳисоб намудан ва пардохти андозҳо бо қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андози ба танзим дароварда мешавад. Андозҳо барои пардохт аз категорияҳои зерин гурӯҳбандӣ карда мешаванд:

- андоз аз фоида;
- андози ҳадди ақал аз даромад барои пардохт;
- ААИ барои пардохт;
- андози аксизӣ барои пардохт;
- андоз аз амволи ғайриманқул барои пардохт;
- андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгард барои пардохт;

- андози замин барои пардохт;
- дигар андозҳо барои пардохт.

Бақияи ҳисобҳои андозҳо барои пардохт дар охири давраи ҳисоботӣ бояд бо санади муқоисавӣ бо мақомоти андоз тасдиқ гардад. Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи ҳисобҳои гурӯҳи 22300 «Андозҳо барои пардохт» (ҳисобҳои 22310 то 22370) – ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 240 «Захираҳо барои хароҷот ва пардохтҳои дарпешистода»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои захираҳоро ба давраи ҳисоботӣ иникос менамояд. Ҳисобкунӣ ва эътирофи захираҳо аз ҷониби корхона мутобиқи СБҲМ (IAS) 37 «Захираҳои баҳодихӣ, ӯҳдадорихои шартӣ ва дороихои шартӣ» амалӣ карда мешавад.

Сатри мазкур бақияи ҳисоби 22400 «Захираҳо барои хароҷот ва пардохтҳои дарпешистода» - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 250 «Дигар уҳдадорихои кӯтоҳмуддат».

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 22500 «Ҷӯдадорихои кӯтоҳмуддати ғайр» (ҳисобҳои 22501, 22520, 22530) ҷамъ мегардад.

Сатри 259 «Ҳамагӣ қисми II. А. «Ҷӯдадорихои кӯтоҳмуддат»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъи маблағҳои сатрҳои 220 то 250 (сатри 200+210+220+230+240+250)-ро инъикос менамояд.

II.Б. Ҷӯдадорихои дарозмуддат

Ҷӯдадорихои дарозмуддат – ин ӯҳдадорихое мебошанд, ки мӯҳлати пардохти онҳо аз санаи ҳисоботӣ зиёда аз як солро ташкил медиҳанд.

Сатри 260 «Ҷӯдадорихои дарозмуддат»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои ӯҳдадорихои молиявии дарозмуддатро, ки дар натиҷаи қарзҳои гирифташуда, аз он ҷумла дар санаи ҳисоботӣ бо васиқаҳои додасуда таъминшуда пайдо шудаанд, инъикос менамояд. Ҷӯдадорихое, ки мутобиқи шартномаи иҷораи молиявӣ дар иҷорагир пайдо мешаванд, дар асоси СБҲМ 17 «Иҷора» муайян карда мешаванд. Ҷӯдадорихои дарозмуддат ба категорияҳои зерин гурӯҳбандӣ мешаванд:

- вомбаргҳо барои пардохт;
- қарзҳои бонкӣ;
- дигар қарзҳо;
- васиқаҳо барои пардохт (ба бонкҳо ва ташкилотҳои ғайрибонкӣ, корхонаҳои ассоциатсияшуда ва дигар васиқаҳо барои пардохт);
- ӯҳдадорихои шартномаи иҷораи молиявӣ;
- ӯҳдадорихои дарозмуддати фаъолияти қатъшуда;
- дигар ӯҳдадорихои дарозмуддат.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи ҳисобҳои муҳосибии 22600 «Ўҳдадориҳои дарозмуддат» (ҳисобҳои 22610 то 22660 бо назардошти тахфиф ва подоши ҳисобҳои 22661, 22662) – и ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ чамъ мегардад.

Сатри 270 «Даромадҳои давраҳои оянда»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои даромадҳои мавқуфгузошгашударо, яъне даромадҳоеро, ки мутобиқи СБҲМ эътирофи онҳо ба давраҳои оянда мавқуфгузошга мешавад, инъикос менамояд. Масалан, даромадҳои мавқуфгузошгашуда, ки ҳангоми баҳисобгирии субсидияҳо пайдо мегарданд, баҳисобгирии амалиётҳои фурӯши доройҳо бо шартӣ бозпас ба иҷора гирифтани ва инчунин пешардохтҳои аз харидорон гирифташуда. Баҳисобгирии субсидияҳо мутобиқи СБҲМ (IAS) 20 «Баҳисобгирии субсидияҳои давлатӣ ва ифшо намудани маълумот оиди ёрии давлатӣ» пеш бурда шуда, амалиётҳои бозпас ба иҷора гирифтани бошад мутобиқи СБҲМ (IAS) 17 «Иҷора» ба роҳ монда мешавад.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 22700 «Даромадҳои мавқуфгузошгашуда» чамъ мегардад.

Сатри 280 «Ўҳдадориҳои андози мавқуфгузошгашуда»

Сатри мазкур бақияи ўҳдадориҳои андози мавқуфгузошгашудаи андоз аз фойдасо мутобиқи СБҲМ (IAS) 12 «Андоз аз фойда» ба санаи ҳисоботӣ инъикос менамояд.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисоби 22800 «Ўҳдадориҳои андози мавқуфгузошгашуда» ташаккул меёбад.

Сатри 290 «Ўҳдадориҳои аз рӯи гурӯҳҳои хоричшаванда»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби 22900 «Ўҳдадориҳои аз рӯи гурӯҳҳои хоричшаванда»-ро инъикос менамояд.

Сатри 298 «Чамъи қисми II.Б. «Ўҳдадориҳои дарозмуддат»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ чамъи сатрҳои 260 то 290 (сатри 260+270+280+290)-ро инъикос менамояд.

Сатри 299 «Ҳамагӣ ўҳдадориҳои» (қисми II. А.+ қисми II. Б.)

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ чамъи натиҷаҳои сатрҳои 259 ва 298-ро инъикос менамояд.

Қисми 3. Сармояи худӣ

III. Сармояи худӣ

Сармоя ҳамчун ҳисса дар доройҳои корхона пас аз тарҳи ҳамаи ўҳдадориҳои он муайян мегардад. Дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бо мақсади ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ пешниҳод намудани маълумот оиди ҷиҳатҳои ҳуқуқӣ, ки имконияти корхонаро нисбати тақсимот ё истифодабарии сармоя маҳдуд менамояд, инчунин оиди имтиёзи як қисми соҳибмулкони нисбати дигар соҳибмулкони барои гирифтани ҳаққуссаҳм, сармоя метавонад ба зергурӯҳҳо тақсим гардад.

Сатри 300 «Сармояи оинномавӣ»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби муҳосиби сармояи оинномавиرو бо назардошти ташаккул, зиёдшавӣ ва камшавии сармояи оинномавӣ мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, миқдори ҳиссаи саҳҳомон, ки дар ҳуҷҷатҳои таъсисбӣ пешбинӣ шудааст дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри мазкур дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 33000 «Сармояи оинномавӣ» (ҳисобҳои 33010 то 33030 тарҳи бақияи ҳисоби 33090) ташаккул меёбад.

Сатри 310 «Сармояи иловагӣ»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби дигар сармоя – маблағи тасҳеҳот аз ҳисоби азнаварҳузориҳои дороиҳо, фарқияти асёр аз рӯи амалиёти асёри хориҷӣ дар корхонаҳои хориҷиро инъикос менамояд. Сармояи иловагӣ ба гурӯҳҳои зерин тақсим мешавад:

- фарқияти қурби асёр бо ҷузъҳои хориҷӣ;
- тасҳеҳоти азнаварҳузориҳои воситаҳои асосӣ ва сармоягузориҳо;
- сармояи аз ҷониби соҳибмулк пешпардохтшуда – баҳисобгирии ҳисса ба сармояи шахсони ҳуқуқӣ – корхонаҳои тиҷоратӣ, ки ба амволи онҳо соҳибмулкони ҳуқуқи моликият ё дигар ҳуқуқи молумулкиро доранд (кооперативҳо, корхонаҳои давлатӣ ва коммуналие, ки дар шакли корхонаи тиҷоратӣ ташкил карда шудаанд).

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 33100 «Сармояи иловагӣ» (ҳисобҳои 33110 то 33160) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ташаккул меёбад.

Сатри 320 «Ғоидаи тақсимношуда»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби ғоидаи тақсимношуда ё зарари корхонаро бо тарҳи пардохтҳои ҳаққуссаҳм ва дигар амалиётҳои, ки бевосита аз ҳисоби ғоидаи тақсимношуда гузаронида шудаанд, инъикос менамояд.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 33200 «Ғоидаи тақсимношуда» (ҳисобҳои 33210, 33220) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ташаккул меёбад.

Сатри 330 «Сармояи захиравӣ»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби сармояи захиравиро, ки мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ё мутобиқи ҳуҷҷатҳои таъсисӣ ба вуҷуд омадааст, маблағи андӯшти ғоида, ки мутобиқи қонунгузорӣ ё қарори саҳҳомон барои тақсимот он маҳдудият гузошта шудааст, инъикос менамояд.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисоби 33300 «Сармояи захиравӣ» дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ меёбад.

Сатри 340 «Ҳиссаи аққалият»

Сатри мазкур ҳиссаи шахсони сеюмро дар ҳисоботи молиявии консолдатсияшудаи корхонаҳои консолдатсияшаванда инъикос менамояд.

Сатри 349 «Ҷамъи қисми III «Сармояи худӣ»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъи сатрҳои аз 300 то 330 (сатрҳои 300+310+320+330)-ро инъикос менамояд.

Сатри 399 «Ҳамагӣ ӯҳдадориҳо ва сармояи худӣ» (Қисми II. А. + Қисми II. Б.+ Қисми III)

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ натиҷаи сатрҳои 299 ва 339-ро инъикос менамояд.